

המשך פעילויות בעקבות הסיפור - עץ הכוכבים

מאת: לייב מורגנטוי
איורים: נעמה בנימין
הוצאה: המבדך
קבוצת גיל: גנים בוגרים

מאמר

לאייר עולם של קסם ופליאה
ריאיון עם המאיירת נעמה בנימין [לקריאה במגזין שלנו!](#)

השראה

הכינו עץ כוכבים משלכם!
איך מכינים עץ כוכבים משלכם מחומרים שיש בכל בית? צפו בסרטון! [יצירות, שירים ופעילויות נוספות](#)
[בפינטרסט של ספריית פיג'מה.](#)

קריאה

טיפ לקריאה משפחתית

גם בסיפורים קלילים ומחורזים עשוי להיות טמון מסר ערכי ומשמעותי. כדאי לנצל את הספר לשיחה, להבעת דעה ולשאלת שאלות כמו "כיצד לדעתכם אתם הייתם מרגישים במקרה דומה?"

שיחה

"...ותזכו באושר!"

סבא שמח לחזור עם כוכביו, הוא קורא להם אוצר ומעריך אותם יותר מכסף. בעקבות הסיפור תוכלו לשוחח עם ילדיכם ולשאלו: "מה גורם לכם שמחה ולא ניתן לקנות אותו בכסף?" לצייר ציור? זמן סיפור לפני השינה? ואולי חיבוק בוקר טוב? גם אתם ההורים יכולים לשתף מהו האוצר שלכם?

יצירה

העץ שלנו

אם היה לכם עץ דמיוני משלכם מה היה צומח עליו? לבבות? בלוניים? ואולי גם כוכבים? תוכלו לצייר ולגזור את הצורה שדמיינתם, לקשט ואפילו לכתוב בתוכה משאלות או זיכרונות משותפים. את התוצאה אפשר לתלות על עציץ, על ענף, או על עץ בסמוך לביתכם.

חקר

להביט בכוכבים

אולי לא נמצא עץ כוכבים אמיתי, אבל תמיד אפשר לצאת לטיול ערב ולהתפעל ממראה הכוכבים הנוצצים בשמים. תוכלו לקחת איתכם את הספר ולקרוא אותו יחד לאור הכוכבים.

האזינו לשיר

המשורר אלייב מורגנטוי 1905-1979, יליד העיירה פינסק שבפולין, כתב את השיר ביידיש בשנת 1938. יורם טהרלב תרגם אותו, והוא הולחן על ידי נורית הירש ויצא לאור בביצועה של חווה אלברשטיין בשנת 1969.

[האזינו לשיר](#)

ערכם של דברים שבלב

נהנים מ"עץ הכוכבים" ילדים וילדות יודעים שעצים צומחים באדמה ושוכבים נמצאים בשמיים, ואינם גדלים על עצים, ובכל זאת הם נהנים לתת דרור לדמיון שבו עץ כזה אפשרי. זהו חלק גדול מקסמו של השיר, שכעת הפך לספר. עובדה זו לצד המקצב, החרוזה ונקודת המבט הילדית מאפשרת להם להתחבר אליו ביתר קלות ולחזור לקרוא בו שוב ושוב לשם הנאה.

"הפירות סופם לרקוב": קטפתם פעם חיבוק מעץ? וזיכרונות מרגשים? כמו הכוכבים של הסבא בשיר, יש דברים שאין להם ערך כספי, אי אפשר לקנות אותם, והם לעולם לא נרקבים ונעלמים כלא היו.

ניתן לשלב את השיר ולקרוא אותו בכל עת שיעלה הצורך להדגיש את ערכם של דברים שבלב, למשל אחרי שעוזרים יחד לחבר, יוצרים בכפיים מתנה למשפחה או משמחים את קשישי השכונה במחווה משותפת, ולאחר מכן לשאול: "איך הרגשתם? איך, לדעתכם, הרגיש מי ששימחנו אותו? האם ניתן לקנות את ההרגשה הזאת בחנות?"

כיצד כדאי לקרוא את השיר?

כדאי לקרוא את השיר במלואו ובקבוצות קטנות כשלכל ילד עותק משלו. כך יתאפשר לילדים להתבונן באיורים הנלווים לשיר ולהבין את המתרחש על אף מילות השיר שחלקן פחות מוכרות.

ניבוי ² עזירה מתודית לצורך ניבוי מקדמת ציפייה אצל הילדים ומפתחת את הדמיון. בשיר זה מתאים לעצור כבר בתחילתו ולשאול את הילדים: "מה יכול להיות מופלא בעץ של סבא, לדעתכם?".
שימו לב: אם בוחרים לעצור לשם שאלת ניבוי, מומלץ לא לציין את שם השיר. לאחר העזירה והשיח מומלץ לקרוא את השיר מראשיתו כדי לשמור על הרצף ועל המצלול, וכחלק מכך לציין את שמו.

קריאה חוזרת פעילה ³ לאחר קריאה ראשונה רציפה כדאי לחזור ולקרוא את השיר. הפעם ניתן לעצור ולהבהיר מילים וביטויים לא מוכרים, כמו "שעת כושר", "ממילא", "יריד" ו"חופף".

על מה נשוחח בגן?

מְנַטְרִים הבנה ¹ לאחר הקריאה ניתן לשאול: "מה צומח על העץ של סבא בשיר? מה רוצה סבא לעשות בכוכבים? איך מגיבים האנשים בעיר על הצעתו של סבא? מה הם מעדיפים לקנות? לדברי סבא, במה זוכה מי שקונה כוכב? איך מרגיש סבא כשלא קונים ממנו והוא נאלץ לחזור הביתה עם כל הכוכבים?".

ניתן לחזור לחלק בשיר שנכתב בו: "עיניהם ודאי עיוורות ואוזנם חירשת". תחילה נברר אם הילדים מבינים מהו עיוור ומהו חירש. לאחר מכן אפשר לשאול אותם: "מה, לדעתכם, הכוונה במילים 'עיניהם ודאי עיוורות ואוזנם חירשת'? מדוע זו דעתו של סבא? מה האנשים לא מבינים?".
לאחר השיח כדאי לסכם ולומר שסבא חושב שהאנשים לא מבינים מה הם מפסידים בכך שהם לא קונים כוכבים.

ומה אתם הייתם עושים? לאחר שאלות לניטור ההבנה של השיר כדאי לשאול שאלות שיקרבו אותו לעולמם הפנימי של הילדים ויעודדו אמפתיה וחשיפה לנקודות מבט: ראשית, חזרו לשיר, התבוננו באיור שבעמוד השלישי מהסוף, וקראו: "הביתה שב הוא עם סלו בלי טיפה של עצב / האוצר נשאר אצלו ואצלם הכסף". לאחר מכן שאלו את הילדים: "למה, לדעתכם, סבא לא עצוב כשהאנשים ביריד לא קונים ממנו את הכוכבים? איך אתם

חושבים שהייתם מרגישים במקרה כזה? אילו הייתם רואים שמוכרים כוכבים, האם הייתם רוצים לקנות כוכב? למה כן/למה לא?"

"כוכבים תקנו בזול ותזכו באושר": כדי להדגיש את ההשוואה בין דברים בעלי ערך כספי לדברים בעלי ערך אישי תוכלו לשאול: "האם אפשר לקנות בובה או כדור? ומה לגבי רגע מצחיק עם חבר או חיבוק אוהב? איך מרגישים כשמישהו מצחיק אותנו או אוהב אותנו? אילו עוד דברים עושים אותנו שמחים ואי אפשר לקנות אותם בכסף?"

זְצִירָה

אוצרות

"האוצר נשאר אצלו": אילו אוצרות יש לילדות ולילדים? מה ייחשב בעיניהם לאוצר יקר ערך?

אוצרות תוכלו להזמין את הילדים להביא לגן "אוצרות" שיקרים לליבם ולהציג אותם. האוצר יכול להיות בובה ישנה שנהגו לישון איתה בעבר, צדף שמצאו על חוף הים, כפתור מבגד שאהבו ללבוש או סתם עלה נושר שמצאו בדרך לגן ושימח אותם.

אפשר לקשט יחד ארגז גדול ולהפוך אותו לתיבת האוצרות של הגן. הילדים יכולים להוסיף לתיבה אוצרות בכל זמן שהוא. מדי פעם אפשר לחזור אל השיר, להציף יחד בתיבה, לבחון את האוצרות החדשים שנוספו ולדון לאילו מהם יש ערך כספי ולאילו מהם יש ערך אישי. ייתכן שתגלו חפצים שהם גם וגם, למשל בובה, שניתן לקנות בכסף, אך יש לה ערך אישי כי ליוותה את אחד הילדים במשך זמן רב.

השָׂרָא

מעניקים כוכבים של אושר

הכוכבים של סבא בסיפור מעניקים אושר. אפשר לחשוב עם הילדים למי בקהילה אפשר להעניק כוכב של אושר, ויחד לקדם עשייה מיטיבה שתגרום אושר לאחר. את הרעיונות אפשר לכתוב על כוכבים מנייר או מקרטון, לחלק את הילדים לקבוצות ובכל פעם להגשים את אחד הרעיונות.

להשראה [הסרטון "חלומות מתגשמים"](#) במרחב הפדגוגי גני ילדים ומעונות

 חקר

חוקרים את עץ הכוכבים
האם הכוכבים על העץ של סבא אמיתיים?

האם ניתן למצוא פירות שנראים כמו כוכבים?

כוכבים מהעץ האם ראיתם פעם עץ קרמבולה? בגלל צורתו של הפרי יש שמכנים אותו "פרי כוכב" או "כוכבית". אפשר להכיר לילדים את עץ הקרמבולה ואת פירותיו הכוכביים.

להעשרה [עץ הקרמבולה](#)

 העשרה

מאזינים לשיר "עץ הכוכבים"
המשורר לייב מורגנטוי (1905–1979) יליד העיירה פִּינְסֶק שבפולין, כתב את השיר "עץ הכוכבים" בידיש ב-1938.

יורם טהרלב תרגם את השיר ועיבד אותו.

נורית הירש הלחינה את השיר, והוא יצא לאור בביצועה של חוה אלברשטיין בשנת 1969.

לאחר הקריאה והשיח בעקבות השיר כדאי להחזיק בעותק האישי ולהאזין לשיר.

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

קללי

ערכים

"איזהו עשיר השמח בחלקו"

השיר מחזק את הערך של אושר כדבר שאינו תלוי בחומריות, אלא מושתת על חשיבה חיובית.

כבוד האדם והמשפחה

מערכת היחסים בין הסב לנכדה מבוססת על יחסי קרבה, אהבה ואמון, ואלה עומדים בסתירה ליחס שהסב מקבל מקהל הקונים ביריד, אשר לועגים לו.

טיפוח המורשת הלאומית

השיר נכתב במקור ביידיש. כתב אותו המשורר היהודי לייב מוֹרְגֶנְטוֹי, שלימים עלה ארצה. את השיר תרגם ועיבד יורם טהרלב והלחינה נורית הירש, והוא נחשב קלסיקה ישראלית מובחרת.

www.pjisrael.org עוד פעילויות באתר ספריית פיג'מה